

ADVIESPAKKET VERDONKERING

Hoe verdonker je jouw onderneming voor een optimale nachtbeleving?

Draag ook bij aan de verdonkering van ons prachtige Waddengebied. En speel in op de behoeftes van jouw toeristen. Hoe? Door minder en andere verlichting. Aan de slag!

1 Doe overtollige verlichting uit

Verlicht alleen waar en wanneer dat nodig is:

- Sommige lampen zijn simpelweg niet nodig. Deze kun je geheel verwijderen. Denk bijvoorbeeld aan reclameverlichting.
- Sommige lampen zijn maar een gedeelte van de dag nodig. Koppel deze lampen aan een tijdschakelaar.
- Sommige lampen zijn alleen nodig als er iemand in de buurt is. Koppel deze lampen aan een bewegingssensor.

2 Dim je verlichting

Het helpt om geen overmatig sterke lampen te gebruiken. Bij lantaarnpalen zie je vaak een te hoge lampwattage op een te kleine mast. Voorkom dit en plaats *armaturen* of *lichthinderkappen* met een lagere lampwattage. Een andere optie is om voor armaturen te kiezen die gedurende de nacht dimmen.

3 Kies de juiste kap en richt verlichting zoveel mogelijk naar de grond

Een grote veroorzaker van lichtvervuiling is verlichting die te veel naar boven is gericht. Je ziet dat een groot deel van het licht in de lantaarnpaal links, nauwelijks onder de paal terecht komt. De lamp rechts verlicht alleen het gebied onder de lantaarnpaal en heeft minder krachtige verlichting nodig om hetzelfde gebied te verlichten. Zo kun je ook veel energiekosten besparen.

Dit geldt voor bijvoorbeeld lantaarnpalen...:

Pak het goed aan met een lichtexpert

Haal kennis in huis en laat een lichtexpert een nachtschouw uitvoeren bij jouw onderneming. Tijdens deze nachtschouw bekijkt hij waar de kansen liggen om jouw onderneming te verdonkeren en hoe je speciale bezienswaardigheden op een mooie en verantwoorde manier kunt verlichten. Na deze schouwing stelt hij een plan voor je op. Ook berekent hij de kosten én besparingen.

Kies altijd voor een onafhankelijke lichtexpert, bijvoorbeeld [CLAFIS ingenieurs](#), [axioma](#), [licht.nl](#), [lichtvormgevers](#), [wiemerslichtadvies](#).

... en voor reclameverlichting:

4 Zorg dat je lichtinstallatie up-to-date is

Zorg voor moderne verlichting. Want verouderde verlichting schijnt deels ook omhoog en zorgt zo voor lichtvervuiling. Moderne verlichting kan het licht veel gericht laten schijnen op de plek waar het nodig is. De afbeelding hieronder laat goed zien hoeveel dat scheelt.

Verouderde lampen met veel lichtvervuiling

Nieuwe lampen met weinig lichtvervuiling

5 Kleur van de verlichting

Welke dieren leven er vlakbij jouw onderneming? En zie je kans om activiteiten te organiseren voor bezoekende natuurliefhebbers, gericht op specifieke nachtdieren? Pas je verlichting aan als het antwoord op die vragen ja is. Verschillende dieren reageren namelijk verschillend op de kleur van de verlichting. Hieronder lees je er alles over.

Vogels: geen rood, maar groen licht

Vogels laten zich vooral afleiden door rood licht; dit verstoort de vogeltrek en leidt daarmee tot vogelsterfte. Dit blijkt uit onderzoek van NAM. De oplossing? Kies voor rood-arme verlichting, namelijk groene verlichting.

Vleermuizen: geen groen, maar amberkleurig licht

De dwergvleermuis is een van de meest voorkomende vleermuissoorten in Nederland. Deze vliegt en foerageert op boomtopniveau. Deze vleermuis wordt juist gestoord door het groene spectrum van het licht. Zijn er veel vleermuizen bij jou in de buurt en móet je verlichting plaatsen? Denk dan eens aan amberkleurige verlichting.

Insecten: geen koud, maar warm en zacht licht

Vooral de sterkte van het kunstlicht brengt insecten in de war. Ze vliegen ernaartoe en blijven vervolgens bij het licht rondvliegen. Zo komen ze niet meer toe aan het zoeken van voedsel en sterven ze. Insecten hebben baat bij 'warm' licht. Zij komen af op sterk en 'koud' licht. Hoe sterker de lichtbron des te meer insecten sterven.

6 Ga digitaal en kies voor 'smart' verlichting

Een relatief nieuwe manier om verschillende bovenstaande tips te combineren is zogenaamde 'slimme verlichting'. Het voordeel van slimme verlichting is dat je verschillende lichtbronnen individueel kunt dimmen of uitzetten met je smartphone of tablet. Denk bijvoorbeeld aan [Philips Hue](#), [Zigbee](#), [Z-wave](#) en [433MHz-technologie](#).

**DONKERTE
VAN DE WADDEN**

Sluit je aan!

Ben je enthousiast geworden en wil je jouw eigen onderneming verdonkeren? Sluit je dan aan bij het Donkerte van de Wadden project: donkertevandewadden.nl Wil je meer weten over hoe je jouw onderneming kunt verdonkeren? Mail dan gerust naar Hinke Pietersma, Projectleider Productontwikkeling met Ondernemers bij de Friese Milieufederatie: info@fmi.nl

Enkele interessante links:

- Bekijk hoe donker of helder jouw omgeving is op de kaarten van de [Atlas voor de Leefomgeving](#)
- Lees alles over De Nacht van het Wad: nachtvanhetwad.nl
- Welke activiteiten kun je hiervoor organiseren? Kijk ter inspiratie in onze [Toolbox](#).